

ΤΑΞΗ: Γ' ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ: ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ

Ημερομηνία: Τετάρτη 8 Μαΐου 2024
Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

ΟΜΑΔΑ Α

ΘΕΜΑ Α1

Να δώσετε το περιεχόμενο των παρακάτω ιστορικών όρων:

- Α) «Εθνικές γαίες»
Β) «Εθνικόν Κόμμα (Κ. Μαυρομιχάλη)»
Γ) «Ελληνικό τυπογραφείο της Τραπεζούντας»

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Α2

α. Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν, γράφοντας στο τετράδιό σας τον αριθμό που αντιστοιχεί στην κάθε πληροφορία και δίπλα του τη λέξη **Σωστό**, αν η πληροφορία είναι σωστή, ή τη λέξη **Λάθος**, αν η πληροφορία είναι λανθασμένη:

- Η διάνοιξη της διώρυγας της Κορίνθου ξεκίνησε το 1881 από μια υπερβολικά αισιόδοξη γαλλο-ιταλική τεχνική εταιρεία.
- Το 1925 η βρετανική εταιρεία ΟΥΛΕΝ κατασκεύασε το φράγμα και την τεχνητή λίμνη στο Μαραθώνα.
- Ο παλαίμαχος πολιτικός Ιωάννης Σφακιανάκης σε πάνδημο συλλαλητήριο στα Χανιά (21 Μαρτίου 1905) κάλεσε το λαό σε καθολική συμπαραστάση προς τους επαναστάτες.
- Μετά την υπογραφή της συνθήκης του Βουκουρεστίου τον Αύγουστο του 1913, έφθασε στην Ελλάδα και το πρώτο μεταναστευτικό ρεύμα από τη Ρωσία.
- Η Τραπεζούντα αποτελούσε το σταυροδρόμι της εμπορικής κίνησης μεταξύ Δύσης και Ανατολής μέχρι το 1869 που ολοκληρώθηκε η διάνοιξη της Διώρυγας του Σουέζ.

Μονάδες 5

β. Να τοποθετήσετε τα παρακάτω ιστορικά γεγονότα στη σωστή χρονολογική σειρά ξεκινώντας από αυτό που συνέβη παλαιότερα και φθάνοντας στο πιο πρόσφατο:

1. Ο πρίγκιπας Γεώργιος απολύει τον Βενιζέλο από το αξίωμα του υπουργού Δικαιοσύνης.
2. Οι Δυνάμεις παραχωρούν στο βασιλιά των Ελλήνων Γεώργιο Α' το δικαίωμα να διορίζει εκείνος τον Ύπατο Αρμοστή της Κρήτης.
3. Ο Αλέξανδρος Ζαΐμης, αναλαμβάνει τα καθήκοντά του ως Ύπατου Αρμοστή της Κρήτης.
4. Υπογράφεται η τελική συμφωνία από τον Ελ. Βενιζέλο στο μοναστήρι των Μουρνιών Κυδωνίας.
5. Ο πρωθυπουργός Δηλιγιάννης καλεί τους αντιπροσώπους του αθηναϊκού τύπου και προβαίνει σε σκληρές δηλώσεις κατά του Βενιζέλου και των συνεργατών του.

Μονάδες 5

ΘΕΜΑ Β1

Να αναφερθείτε:

- α) στη διακυβέρνηση της Τραπεζούντας από τον μητροπολίτη Χρυσάνθο κατά το διάστημα 1916 - 1918 (μονάδες 7) και
- β) στις ενέργειες του μητροπολίτη Αμάσειας Γερμανού Καραβαγγέλη για την προώθηση του Ποντιακού Ζητήματος κατά την περίοδο 1919 - 1921 (μονάδες 5).

Μονάδες 12

ΘΕΜΑ Β2

Πώς επιχειρήθηκε να αντιμετωπιστεί από την ελληνική κυβέρνηση το προσφυγικό ρεύμα των Ψαριανών

- α) μετά την άρνηση των Σπετσιωτών να εγκατασταθούν στο νησί τους, (μονάδες 8) και
- β) κατά την περίοδο της μοναρχίας του Όθωνα; (μονάδες 5)

Μονάδες 13

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

Αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις και τις πληροφορίες από τα κείμενα και τον πίνακα που σας δίνονται, να παρουσιάσετε τους λόγους που οδήγησαν στη εκλογική μεταστροφή των Μικρασιατών προσφύγων και στην εκλογική ήττα του Βενιζέλου κατά το 1932 και το 1933.

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Οι εκλογές του Μαρτίου του 1933 οδήγησαν τελικά στην ήττα του Βενιζέλου και στην εναλλαγή στην εξουσία εντός του αστικού καθεστώτος. Η ήττα του βενιζελισμού προκλήθηκε από την οριακή μετατόπιση μόλις 2.000 προσφύγων ψηφοφόρων των Αθηνών, όχι περισσότερων από το ένα δέκατο του συνόλου των προσφύγων ψηφοφόρων της εκλογικής περιφέρειας, δυσαρεστημένων από τη μη καταβολή του υπολειπομένου 25% των ομολογιών που είχαν στην κατοχή τους. Αυτό σήμαινε τη μετατόπιση 20 εδρών στον αντιβενιζελισμό και την επικράτησή του με απόλυτη πλειοψηφία στη Βουλή, κάτι που βρισκόταν εντός της λογικής του κοινοβουλευτικού συστήματος. Το πρόβλημα όμως έγκειτο στο ότι το κοινοβουλευτικό σύστημα δεν ήταν σε θέση να απορροφήσει ούτε τις παλαιές διαιρέσεις του Διχασμού ούτε τις νέες κοινωνικές εντάσεις που απέρρεαν από την κρίση.

Η κρίση του 1929 και η Ελλάδα: Οικονομικές, πολιτικές και θεσμικές όψεις Σωτήρης Ριζάς, **Οι πολιτικές όψεις της κρίσης: Από τον κοινοβουλευτισμό στη δικτατορία.**

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Η διαδικασία των προσφυγικών αποζημιώσεων παρατάθηκε με χαοτικό τρόπο σ' όλη τη διάρκεια του Μεσοπολέμου. Από τους δικαιούχους, πολλοί δεν υπέβαλαν δήλωση ή έχασαν διαδοχικές προθεσμίες. Η εκτίμηση των χαμένων περιουσιών έδωσε λαβή σε καταχρήσεις και απάτες μεγάλων διαστάσεων. Επιπλέον, τα μετρητά που εισπράχθηκαν εξανεμίστηκαν γρήγορα για την κάλυψη πιεστικών βιοτικών αναγκών, ενώ και οι ομολογίες άλλαξαν χέρια και υποτιμήθηκαν. Γενικά, μόνο μία μειοψηφία των προσφύγων μπορεί να θεωρηθεί ότι έλαβε ικανοποιητική ή και υπερβολική αποζημίωση.

Γιώργος Θ. Μαυρογορδάτος, **Μετά το 1922: Η παράταση του διχασμού, Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα 2018, σ. 165.**

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

ΠΙΝΑΚΑΣ 1. Διακυμάνσεις τής προσφυγικής ψήφου (% επί τών έγκύρων) τήν περίοδο του Μεσοπολέμου – συγκεντρωτικός πίνακας ανά παράταξη

		ΒΥΡΩΝ	ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗ	Ν. ΙΩΝΙΑ	Ν. ΚΟΚΚΙΝΙΑ	ΠΕΡΙΟΧΗ ΠΡΩΤ/ΣΗΣ	ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ
1928	BENIZ	97,4	98,5	98,1	98,0	63,7	63,5
	ANTIB	2,0	1,2	1,2	1,1	33,3	33,0
	ΚΚΕ	0,7	0,3	0,5	0,7	2,2	2,4
1932	BENIZ	83,9	88,0	86,3	86,7	54,5	52,7
	ANTIB	8,8	5,4	6,8	4,7	38,2	35,4
	Κ.Κ.Ε	6,1	5,5	6,1	6,8	6,5	5,0
1933	BENIZ	73,2	79,0	76,0	74,4	46,1	45,1
	ANTIB	15,8	8,5	11,3	14,3	44,3	45,9
	Κ.Κ.Ε	10,5	12,0	12,4	11,2	9,0	6,1

Καραβάς Σ. (1992), «Η προσφυγική ψήφος στο πολεοδομικό συγκρότημα της Αθήνας την περίοδο του μεσοπολέμου». **Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών**, τεύχος 9, σελ. 135–156.

ΘΕΜΑ Δ1

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις και αξιοποιώντας τις πληροφορίες από τα κείμενα που σας δίνονται να εξετάσετε:

- τους λόγους για τους οποίους τα δυο μεγάλα κόμματα έδωσαν ψήφο εμπιστοσύνης στον Ι. Μεταξά (μονάδες 10) και
- τις πολιτικές και κοινωνικές εξελίξεις στη χώρα που επέτρεψαν στον Μεταξά να επιβάλει δικτατορία χωρίς την άσκηση βίας. (μονάδες 15)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Ήτο φανερόν ότι είχαν δημιουργηθεί αι προϋποθέσεις κυβερνήσεως συνασπισμού. Ο Σοφούλης* δεν ηθέλησε να επωφεληθεί του ευνοϊκού τούτου κλίματος. Και έδωσε ψήφον εμπιστοσύνης εις τον Μεταξάν ... Ο Τσαλδάρης εδήλωσεν ότι το Λαϊκόν Κόμμα θα παρείχε την ανοχήν του μέχρις ότου η κυβέρνησις «φθάση εις το σημείον να μας είπη ότι εξήντηλσε το έργον της, όπερ είναι να μας επαναφέρη εις την πολιτικήν ομαλότητα, ώστε ο λαός να αποκτήση τους επιθυμητούς αυτού κυβερνήτας». Με άλλα λόγια, τα δύο μεγάλα κόμματα επαφίεντο εις τον Μεταξάν να ρυθμίση τας διαφοράς που τα εχώριζον και τον εκάλουν να τους παραδώση την αρχήν, απηλλαγμένην από ακάνθας[...] Θα ήτο άδικον να καταλογισθή εξ' ολοκλήρου η ευθύνη δια την δοθείσαν εις τον Ι. Μεταξάν ψήφον εμπιστοσύνης εις τα βενιζελικά κόμματα και ιδιαιτέρως εις το Κόμμα των Φιλελευθέρων. Τούτο είχε εις βάρος του την κληρονομίαν της Επαναστάσεως της 1ης Μαρτίου. 863 αξιωματικοί

του στρατού, 84 του ναυτικού και 77 της αεροπορίας, ιδεολογικώς συνδεδεμένοι προς αυτό, είχαν αποστρατευθή. Πολλοί υπάλληλοι είχαν απολυθή. Δήμαρχοι, πρόεδροι κοινοτήτων, δημοτικοί και κοινοτικοί σύμβουλοι, ανήκοντες εις αυτό, είχαν αντικατασταθή υπό αντιβενιζελικών. Εις διάστημα μόλις δέκα μηνών, το Κράτος, το οποίον ήτο βενιζελικόν, είχε μεταβληθή εις αντιβενιζελικόν. Και εάν εσχημάτιζον κυβέρνησιν τα βενιζελικά κόμματα, θα ευρίσκοντο εις αδυναμίαν να κυβερνήσουν. Όλαι αι υπηρεσίαι, και ειδικώς τα Σώματα Ασφαλείας, θα υπονόμειον το έργον της. Η βενιζελική παράταξις έπρεπε να εκβιάση ένα συμβιβασμόν με την αντιβενιζελικήν, δια να επιτύχη την ανάκτησιν μερικών θέσεων εις τον κρατικόν μηχανισμόν, [...] Εφ' όσον το αποτέλεσμα έδωσε ισοπαλίαν, οι βενιζελικοί έπρεπε να συνεργασθούν με έναν εκ των αντιβενιζελικών ηγετών. Ο Μεταξάς εφάνη πρόθυμος. Ήδη, προ των εκλογών, ο Μεταξάς ήλθεν εις επαφήν με τον Σοφούλην και κατέληξαν εις μίαν, κατ' αρχήν, συμφωνίαν συνεργασίας. Αλλ' όταν ο Μεταξάς εκέρδισε μόνον 7 βουλευτάς, η συμφωνία δεν ήτο δυνατόν να εφαρμοσθή, διότι τα δύο κόμματα δεν συνεκέντρωσαν την πλειοψηφίαν.

Γ. Δαφνή, **Η Ελλάς μεταξύ δύο πολέμων 1923-1940**, εκδ. Κάκτος, Αθήνα 1997, τόμος Β', σελ. 404-406.

* Ο (Θεμιστοκλής) Σοφούλης ήταν την περίοδο εκείνη ο αρχηγός των Φιλελευθέρων

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Τη διακυβέρνηση της χώρας μετά τις εκλογές του 1936 είχε αναλάβει υπηρεσιακή κυβέρνηση υπό την προεδρία του Καθηγητή του Πανεπιστημίου Αθηνών Κ. Δεμερτζή, μέχρις ότου οι δύο παρατάξεις καταλήξουν σε κάποια λύση. Σύντομα όμως ο Δεμερτζής πέθανε, ενώ λίγο πριν ή λίγο μετά από αυτόν θα πεθάνουν και προσωπικότητες που θα μπορούσαν να παίξουν ρυθμιστικό ρόλο στις πολιτικές εξελίξεις. Γ. Κονδύλης, Ελ. Βενιζέλος και Π. Τσαλδάρης. [...] Οι δυναμικές εργατικές κινητοποιήσεις της εποχής αυτής και οι συγκρούσεις με την αστυνομία και το στρατό διευκόλυναν το έργο του (Μεταξά), καθώς μπόρεσε να προφασιστεί την ύπαρξη κινδύνων για το κοινωνικό καθεστώς. Αλλά στην ουσία φαίνεται πιθανότερο ότι η κίνηση του Ι. Μεταξά να επιβάλει δικτατορία έγινε για να προλάβει μια απόπειρα πραξικοπήματος εκ μέρους των βασιλικών αξιωματικών.

Κ. Κωστής, **Τα κακομαθημένα παιδιά της Ιστορίας – Η διαμόρφωση του νεοελληνικού κράτους 18^{ος} -21^{ος} αιώνας**, εκδ. Πατάκη, Αθήνα 2018, σελ. 640-641.

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

Η επιβολή της 4^{ης} Αυγούστου συμπίπτει με την απόφαση του θρόνου να καταργήσει το κοινοβουλευτικό πολίτευμα και να επιβάλει ένα αυταρχικό καθεστώς στη θέση του. Η πρωτοβουλία αυτή του Γεωργίου Β' πρέπει να αποδοθεί σε δύο θεμελιώδεις παράγοντες που έχουν σχέση με τις εσωτερικές και τις διεθνείς εξελίξεις της εποχής. Ο ένας απορρέει από την ανάγκη να νομιμοποιηθεί κοινωνικά και πολιτικά ο θρόνος, καθόσον εξήλθε τραυματισμένος σοβαρά από το Διχασμό. [...]. Ο άλλος παράγοντας συνδέεται με τις εξελίξεις της εποχής που αποδίδονται στη μπολσεβικική επανάσταση και στο σοσιαλιστικό καθεστώς στη Ρωσία.

Γ. Κοντογιώργης, «**Νεότερη Ελληνική Πολιτική Ιστορία, 1750-1940- Η δικτατορία Μεταξά**», τεύχος 18, σελ. 435.